

آنچه در این ستون می‌خوانید، دیدگاه‌های رسانه‌های خارجی است که صرفاً جهت اطلاع‌رسانی منتشر می‌شود و این دیدگاه‌ها موضع روزنامه «هم‌میهن» نیست.

RS

شش پیامد عملیات ترور آمریکا در خاک عراق

حمله هوایی آمریکا که منجر به ترور مشتاق طالب‌السعدی، معروف به ابوتقوی، و دو شبه‌نظامی دیگر در روز پنجشنبه شد، به صراحت توسط رهبران عراق محکوم شده است. از لطیف رشید، رئیس‌جمهور و محمدشیاع‌السودانی، نخست‌وزیر، گرفته تا تمامی اعضای پارلمان در طیف وسیعی این حمله را محکوم کردند.

رشید در پستی در شبکه اجتماعی ایکس نوشت: «این حمله نقض آشکار حاکمیت و امنیت عراق است، ما همچنین حملات به اقلیم کردستان عراق را محکوم می‌کنیم. عراق نباید به میدان جنگ نیابتی تبدیل شود و نخواهد شد. اولویت باید به گفت‌وگو به‌عنوان ابزاری برای تنش‌زدایی و یافتن زمینه‌های مشترک داده شود.» دفتر محمد شیاع‌السودانی، نخست‌وزیر عراق در بیانیه‌ای اعلام کرد: «نیروهای مسلح عراق، نیروهای ائتلاف بین‌المللی را مسئول این حمله می‌دانند.» وزارت امور خارجه عراق نیز در روز پنجشنبه اعلام کرد: «عراق این حق را برای خود محفوظ می‌دارد که موضعی قاطعانه اتخاذ کند و همه اقداماتی را انجام دهد که هر کسی را که تلاش می‌کند به نیروهای زمینی و امنیتی این کشور آسیب برساند، بازدارد.» ابوتقوی، یک فرمانده عملیاتی در حرکت‌النجباء مورد حمایت ایران بود که در سال ۲۰۱۹ توسط دولت ترامپ به عنوان یک سازمان تروریستی جهانی معرفی شد. النجباء یکی از سازمان‌هایی است که با دستگاه امنیتی دولت عراق مرتبط است و در مبارزات ۲۰۱۷-۲۰۱۴ علیه داعش نقش اساسی داشتند. هرچند ابوتقوی از نظر آمریکا رهبر یک سازمان تروریستی بود، اما پیامدهای این حمله، انجام این عملیات را زیر سوال می‌برد. حداقل شش پیامد استراتژیک در خصوص این حمله به ذهن می‌رسد. منتقدان می‌گویند، حمله روز پنجشنبه نقض حاکمیت عراق و اقتدار دولت عراق برای مدیریت عملیات نظامی در داخل کشورش بود. هرچند واشنگتن در مورد احترام به خودمختاری عراق و روابط خود با بغداد سخن می‌گوید اما به نظر می‌رسد این حملات چیز دیگری را نشان می‌دهد. دوم، ایالات متحده در مواضع خود مدام اعلام کرده که نمی‌خواهد جنگ اسرائیل و غزه را به یک جنگ منطقه‌ای گسترش دهد. این سیاست ظاهراً برای مهار درگیری بوده است، اما به نظر می‌رسد عملیات روز پنجشنبه این هدف را به روش‌های خطرناکی نقض می‌کند. اسرائیل دست خود را با حملات خارجی حزب‌الله و حوثی‌ها پر کرده و منطق پشت تحرک نیروهای حشدالشعبی عراق از سوی آمریکا گنج‌کننده است. سوم، ایالات متحده به عملیات علیه داعش در سوریه ادامه می‌دهد، اما بسیاری از این عملیات‌ها در داخل عراق کنترل و تأمین منابع می‌شوند. واشنگتن به برنامه همکاری امنیتی متعارف با نیروهای امنیتی عراق و همچنین تقویت نیروهای امنیتی عراق با دارایی‌های مختلف از اطلاعات تا پشتیبانی هوایی ادامه می‌دهد. این حمله کل این رابطه را زیر سوال می‌برد و بحث اخراج نیروهای آمریکایی را دوباره برانگیخته است.

چهارم، یک روز پس از چهارمین سالروز ترور قاسم سلیمانی و پس از یک حمله تروریستی در ایران که جان بیش از ۱۰۰ غیرنظامی را در مراسمی بر سر مزار او گرفت، حمله روز پنجشنبه آمریکا در بدترین زمان ممکن انجام شد. پنجم، این حملات خطر را برای دیپلمات‌ها، سربازان و غیرنظامیان آمریکایی در عراق تشدید می‌کند. فراخوان‌های انتقام‌جویانه در سراسر عراق طنین انداز شده است، و نادیده گرفتن احتمال زیاد حملات تلافی‌جویانه جدید سخت است و ششم اینکه، در اجرای عملیات نظامی در داخل یک کشور متحد، تصمیمات باید با احترام به کشور میزبان و به‌خوبی هماهنگ باشد. سیاست، افکار عمومی و مسائل اساسی مانند حاکمیت ملی باید به‌طور کامل منعقد شود. زمانی که «میدان نبرد» در کشور یک متحد باشد، ملاحظات عمیق‌تری وجود دارد. در خصوص حمله روز پنجشنبه آمریکا در عراق، چنین پارامتری به‌هیچ‌وجه مشاهده نمی‌شود.

سال ۲۰۲۳ میلادی چطور سالی برای ایران در عرصه سیاست خارجی بود؟

دستاوردها و چالش‌های

دیپلماسی

ایسران

فاطمه کلانتری

خبرنگار گروه دیپلماسی

و منشور سازمان همکاری اسلامی و اصول و رویه‌های بین‌المللی، هیئت‌های جمهوری اسلامی ایران و پادشاهی عربستان سعودی از تاریخ ۱۵ تا ۱۹ اسفندماه سال ۱۴۰۱ خورشیدی در پکن با یکدیگر دیدار و گفت‌وگو کردند و دو کشور با تأکید بر احترام به حاکمیت و عدم دخالت در امور داخلی یکدیگر در زمینه اجرای موافقت‌نامه همکاری‌های امنیتی امضا شده در تاریخ ۱۳۸۰/۱/۲۸ خورشیدی و نیز موافقت‌نامه عمومی همکاری‌های اقتصادی، بازرگانی، سرمایه‌گذاری، فنی، علمی، فرهنگی، ورزشی و جوانان، امضا شده در تاریخ ۱۳۷۷/۳/۶ خورشیدی توافق کردند. همچنین دو کشور با سپاس و قدردانی از جمهوری عراق و سلطنت عمان به خاطر میزبانی گفت‌وگوهای انجام‌شده بین دو طرف در سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۱ خورشیدی و دولت جمهوری خلق چین برای میزبانی و حمایت از گفت‌وگوهای انجام‌شده در این کشور و تلاش برای به ثمر نشستن آن تشکر کردند. سلمان بن عبدالعزیز، پادشاه عربستان در نامه‌ای به آیت‌الله سیدالبراهیم رئیسی، رئیس‌جمهور ایران ضمن استقبال از توافق دو کشور برادر، از ایشان برای سفر رسمی به ریاض دعوت کردند و خواهان تقویت همکاری‌های اقتصادی و منطقه‌ای شدند. رئیس‌جمهور ایران با استقبال از این دعوت، بر آمادگی ایران برای تقویت همکاری‌ها تأکید نمودند.

بیانیه فوق و اعلام رسمی آغاز روند ازسرگیری روابط ایران و عربستان هر چند با رفع انسداد از یکی از مهمترین پرونده‌های سیاست خارجی ایران، نوید آغاز فصل جدیدی در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران بود اما از همان آغاز این ابهام را ایجاد کرد که چرا نماینده ایران در پکن و امضاکننده بیانیه این تحول جدید، رئیس‌جمهوری ایران است و نه وزیر امور خارجه بود. همین مسئله و مطرح شدن نگرانی در خصوص در سایه قرار گرفتن دستگاه دیپلماسی موجب شد تا حسین امیرعبداللّه‌پیمان در ۲۸ اسفندماه ۱۴۰۱ و یک روز پیش از آغاز رسمی تعطیلات نوروز، خبرنگاران را برای یک نشست خبری فوق‌العاده به ساختمان شماره یک باغ ملی فرایخواند. رئیس‌دستگاه دیپلماسی در این نشست گفت: «پیشنهاد ما این بود که مدیران کل سیاسی وزارت

سال ۲۰۲۳ در حالی برای ایران آغاز شد که بن بست ایجادشده در مذاکرات علی باقری، مذاکره‌کننده ارشد کشور با معاون مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا و دیپلمات‌های تروئیکای اروپایی، پرونده احیای برجام را عملاً از روی میز دستگاه سیاست خارجی کشور برداشته و تنها این امید وجود داشت که در نتیجه ۵ دور مذاکرات ایران و عربستان در سطوح امنیتی که آخرین دور آن منجر به ثبت عکسی سه نفره از مذاکره‌کنندگان دو کشور و مصطفی الکاظمی، نخست‌وزیر وقت عراق شد، خیلی زود خبر دیدار وزرای امور خارجه دو کشور، شروعی بر آغاز ازسرگیری روابط پس از ۷ سال باشد؛ با این حال اما شاید کمتر کسی تصور می‌کرد توثیت نوزنیوز، ارگان خبری شورایی‌عالی امنیت ملی مبنی بر اینکه «دریابان علی شمخانی، دبیر شورایی‌عالی امنیت ملی ایران طی چند روز گذشته در یک کشور خارجی مشغول مذاکرات بسیار مهمی است. اعلام قریب‌الوقوع نتایج این مذاکرات، تحولات قابل ملاحظه‌ای را رقم خواهد زد» مربوط به همین تلاش چندساله برای باز کردن قفل روابط تهران و ریاض باشد.

ایران و عربستان؛ سرآغاز تحول در خاور میانه

در ۱۹ اسفندماه (۱۰ مارس) اما بیانیه سه‌جانبه‌ای در پکن با امضای علی شمخانی، دبیر شورایی‌عالی امنیت ملی، مساعد بن محمد العیابن، وزیر مشاور و عضو شورای وزیران و مشاور امنیت ملی عربستان سعودی و وانگ بی، عضو دفتر سیاسی کمیته مرکزی حزب کمونیست و رئیس دفتر کمیسیون مرکزی امور خارجی حزب و عضو شورای دولتی جمهوری خلق چین صادر شد. در متن این بیانیه سه‌جانبه آمده است: «در پاسخ به ابتکار جناب شی جین‌پینگ، رئیس‌جمهوری خلق چین و همچنین تمایل دو کشور به حل و فصل اختلافات از طریق گفت‌وگو و دیپلماسی براساس پیوندهای برادرانه و با تأکید بر پای‌بندی دو کشور به اصول و اهداف منشور سازمان ملل متحد

امور خارجه دو کشور ایران و عربستان گفت‌وگوهایی را در پکن یک هفته بعد از سفر آقای رئیسی به ابتکار طرف چینی داشته باشند که در رفت و برگشت پیام‌ها پیشنهاد طرف سعودی مبنی بر این بود که ما هنوز نیازمند یک دور مذاکره سطح بالای امنیتی بین دو کشور هستیم. در نتیجه فردی را طرف سعودی معرفی کرد و تیمی متشکل از مسئولین امنیتی، نظامی و وزارت امور خارجه ایشان را همراهی کردند. امیرعبداللّه‌پیمان همچنین در این نشست از دیدار قریب‌الوقوع خود با هم‌تای عربستانی خبر داد که در روز ۱۷ فروردین ۱۴۰۲ (۶ آوریل) انجام شد و وی در رأس هیئتی برای دیدار و گفت‌وگو با فیصل بن فرحان، وزیر امور خارجه عربستان وارد پکن شد.

ازسرگیری روابط ایران و عربستان در سومین ماه از سال ۲۰۲۳ موجب شد تا دستگاه دیپلماسی ازسرگیری روابط با سایر کشورهای عربی از جمله مصر، اردن و بحرین و همچنین کاهش تنش با کشورهای دیگر شورای همکاری خلیج‌فارس از جمله کویت و امارات را که چند ماه پیش از این، سفرای خود را به ایران بازگردانده بودند در دستور کار قرار دهد.

همچنین روابط میان ایران و عربستان پرونده‌های منطقه‌ای متعددی را در برمی‌گیرد که در سال‌های گذشته یمن به یکی از مهمترین این پرونده‌ها بدل شده است که در نتیجه توافق میان تهران و ریاض، امیدواری برای پایان این بحران ۹ ساله نیز به وجود آمد. در آخرین تحول نیز هیئت‌هایی از عربستان و عمان روز ۲۰ فروردین (۹ آوریل) وارد صنعاء شدند تا رؤسای این دو هیئت و مهدی المشاط، رئیس‌جمهوری سعودی حوثی‌ها در مورد رفع کامل محاصره، توقف حمله نظامی و احیای حقوق مردم یمن از جمله پرداخت حقوق تمام کارکنان دولت از درآمد نفت و گاز، به‌گفت‌وگو بپردازند. در همین چارچوب نیز عربستان تعداد قابل توجهی از اسرای یمنی را آزاد کرد. دیگر تحول صورت‌گرفته در خاور میانه متعاقب ازسرگیری روابط ایران و عربستان، بازگشت رسمی بشار اسد به آغوش اتحادیه عرب بود که روند آن از بهمن‌ماه ۱۴۰۱ و پس از زلزله در سوریه آغاز شده بود و در همین چارچوب نیز فیصل مقداد، وزیر امور خارجه سوریه ۲۳ فروردین‌ماه (۱۲ آوریل) راهی جده شد تا در نتیجه این سفر وزرای امور دو کشور با صدور بیانیه‌ای از سرگیری روابط دو کشور را به‌صورت رسمی اعلام کنند. این تحول جدید یکی از اهداف محقق‌شده جمهوری اسلامی ایران در سال ۲۰۲۳ بود چرا که در طول سال‌های آغاز ناآرامی در سوریه و شکل‌گیری جنگ داخلی در این کشور، کشورهای مسلمان و عرب منطقه به مرور خاک این کشور را ترک و به صف حامیان مخالفین حکومت بشار اسد